

Василь Коваль

МИХАЙЛО МИШАНИЧ – ТРАНСКРИПТОР

Михайло Васильович Мишанич – чільний представник нової епохи львівської транскрипційної школи, що зародилася на початку 80-х років минулого століття. Його доробок за скромними підрахунками становить понад 6000 нотованих мелостроф. Це слугує свідченням того, що М. Мишанич на сьогодні – один із найрезультативніших транскрипторів.

Ключові слова: Михайло Мишанич, музично-етнографічна транскрипція, музичний фольклор.

Ось уже майже п'ятдесят літ минає з того часу, як на науковій ниві в галузі транскрипції традиційної народної музики працює Михайло Васильович Мишанич¹. Та, на превеликий жаль, його плідна праця в цій сфері (та й, зрештою, у науково-педагогічній) ще дотепер належно не оцінена, хіба що у вузькому колі науковців-етномузикологів, а також студентів – вихованців М. Мишанича. До цього часу з'явилися тільки дві невеличкі енциклопедичні статті (одна з них дубльована в мережі Internet) завдяки старанням його краянки Віри Мадяр-Новак, яка вперше сповістила у друкованому вигляді (а також і в електронному) про науково-педагогічні здобутки Мишанича [8; 9]². Окрім того, у нарисах автора цієї статті побіжно вказано на його заслуги в розвою української теоретичної думки про етномузикологічну транскрипцію [7, с. 24-25]. Проте біографічні дані про нього подані в неповному обсязі, а

---

¹ Щоправда, цей відтинок часу вказаний від першого зацікавлення М. Мишанича музичним фольклором і транскрибуванням. Як він сам зазначив у письмовій формі авторові цієї статті, „тоді це називалось *розшифровки* мелодій народних пісень [, які] мали місце під час навчання в консерваторії (1962-1963 рр.). Були це слухові записи і розшифровки з магнітофонної стрічки лемківських народних мелодій. Виконано їх з ініціативи та під наглядом на той час старшого викладача Володимира Гошовського – керівника створеного ним фольклорного гуртка. Оцінюючи тепер ті транскрипції, треба визнати, що були вони на рівні шкільних музичних диктантів зі сольфеджіо. Проте керівник гуртка не відкинув їх, і, начисто переписані, вони були передані на зберігання у фольклорний кабінет, але з часом десь загубилися”.

² Інформація про М. Мишанича (у тому ж 2007 році, що й перша публікація про нього В. Мадяр-Новак) в електронній версії подана й на CD-диску (файл – Dov_Kafedra-Lab.pdf) до другого числа „Етномузики” [5].

подекуди й із незначними огріхами. Тому варто їх оприлюднити більш подрібно та з поправками¹.

Отже, Михайло Мишанич – виходець із однієї з відомих родин на Закарпатті. Він – молодший брат знаних докторів філологічних наук Олекси (1933-2004 рр.) та Степана (1936 р.н.) Мишаничів. Народився М. Мишанич 20 листопада 1941 р. у с. Барвінокш (згодом і дотепер – с. Барвінок²) Ужгородського району на Закарпатті в багатодітній сім'ї. Він – дев'ятий з десяти дітей простої селянської родини. Хоча його батьки й були неписьменними, але доклали всі зусилля, щоб їхні діти одержали належну освіту.

Загальні шкільні знання М. Мишанич отримав у сусідніх селах Підгорб (1-4 класи) та Дравці (5-7 класи). Із 1955 до 1959 року навчався в Ужгородському державному музичному училищі (клас домри; хоча й мріяв стати скрипалем), а відтак – у 1959-1964 рр. – у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка (ЛДК) на кафедрі народних інструментів (також клас домри), де отримав кваліфікацію концертного виконавця, викладача спеціальних дисциплін. Під час навчання в ЛДК з жовтня 1961 р. до серпня 1963 р. працював викладачем Львівського музично-педагогічного училища ім. Ф. Колесси (клас балалайки), а з серпня до жовтня 1964 р. (уже після закінчення ЛДК) – педагогом по класу народних інструментів Дрогобицького музичного училища, з якого в цьому ж році був прикликаний до лав „советської” армії. Після служби в ній (1964-1965 рр.) повернувся до Львова, де з середини вересня 1965р. до середини січня 1966 р. – завідувач художнього відділу Львівського палацу піонерів. Відтак, з певних причин, доля закинула М. Мишанича на Далекий Схід у Владивосток, де у 1966-1968 рр. він працював спочатку викладачем, а потім старшим викладачем Дальневосточного педагогічного інституту мистецтв. Наприкінці літа 1968 року, звільнившись за власним бажанням, повернувся у Львів і вдруге влаштувався викладачем Львівського музично-педагогічного училища ім. Ф. Колесси (клас домри). У 1996 році, узв'язку з реорганізацією цього навчального закладу у Львівське педагогічне училище, був переведений на посаду викладача сопілки, а в 1999 р., після чергової реорганізації в Педагогічний коледж Львівського держав-

¹ Біографічні дані (узгоджені з М. Мишаничем) подаються на основі трудової книжки, особової справи та інших архівних матеріалів, що наразі зберігаються у Львівській національній музичній академії ім. М.В. Лисенка (ЛНМА).

² У документах вказане с. Підгорб, оскільки на той час с. Барвінокш належало до сільської ради саме цього населеного пункту.

ного університету ім. І. Франка, – на посаду викладача сопілки та народної музичної творчості, де працював до серпня 2001 року.

Окрім того, з грудня 1988 р. до червня 1989 р. М. Мишанич за сумісництвом розпочав роботу на посаді викладача кафедри теорії музики Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка. Відтак, у зв'язку з різними виробничими (кадровими) змінами та обставинами, його з квітня до червня 1990 р. зараховано концертмейстером, а з вересня цього ж року – старшим лаборантом Науково-дослідної лабораторії музичної етнографії, створеної внутрішнім наказом (щоправда, аж у січні 1991 р.) тодішнього ректора ЛДК Зенона Дашака завдяки старанням відомого вченого-етномузиколога Богдана Луканюка¹. Через місяць, у жовтні, знову переведений на посаду концертмейстера, а з лютого 1991 (після офіційного затвердження НДЛМЕ) – удруге на посаду старшого лаборанта. Із вересня 1993 року – викладач кафедри музичної фольклористики Вищого державного музичного інституту ім. М.В. Лисенка у Львові (колишня ЛДК), а з вересня 1994 року – старший викладач цієї ж кафедри. З грудня 1994 р. М. Мишанича переведено на посаду доцента кафедри музичної фольклористики цього ж закладу, де він пропрацював до серпня 2005 року (з вересня 2001 р. – за основним місцем праці). У січні 1997 року рішенням Вченої ради ВДМІ йому присвоєно вчене звання доцента. Окрім того, з вересня 1999 року й дотепер М. Мишанич – старший науковий співробітник Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології при Львівській державній (із вересня 2007 року – національній) музичній академії ім. М.В. Лисенка.

Як уже зазначалося, професійне становлення М. Мишанича як транскриптора почалося ще зі студентських років. Однак інтенсивну працю в цій царині М. Мишанич продовжив аж через десять літ, у 1972 р. [11, с. 7], будучи викладачем Львівського музично-педагогічного училища ім. Ф. Колесси. У той час із власної ініціативи він розпочав польову збирацьку (записування народномузичних творів) та транскрипційну роботу над музичним фольклором Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей. До

¹ На превеликий жаль, тогочасні накази відділу кадрів рясніють чималими огріхами та неузгодженостями, що, принаймні, проявляються в неправильності формулювання назви підрозділу ЛДК, який, як зазначено, офіційно внутрішнім наказом був створений пізніше („Науково-дослідна лабораторія музики та етнографії”, „Лабораторія музики та етнографії” тощо). Та попри те, це якраз був тяжкий період зародження наукової інституції, яка з кінця грудня 1992 року наказом Міністерства культури України виокремилася в Проблемну науково-дослідну лабораторію музичної етнології при ЛДК.

фіксації (на звукових носіях) традиційної музики М. Мишанич долучив і тодішніх учнів ЛМПУ ім. Ф. Колесси – зазвичай вихідців із сіл указаних областей, а також отримав фонозібрання збирачів-аматорів Мирона Кассараби, Юрія Пашковського, Михайла Цапара. Під враженням опублікованої в 1968 році збірки Володимира Гошовського “Украинские песни Закарпатья” [4] він поставив собі за мету підготувати матеріал для збірника народних пісень Галичини. Експедиційно-збирацька польова та одночасно кабінетна транскрипційна робота над цим задумом тривала (із невеликими перервами) понад десять років, про що йтиметься далі.

На той час до транскриптора зверталися й інші, тоді відомі вже та початкуючі збирачі традиційної народної музики, як-от: Роман Кирчів, Григорій Дем’ян, Олекса Ошуркевич, Михайло Глушко, Ганна та Василь Сокіл, Степанія Швед та інші.

Запропонував М. Мишаничу звуковий матеріал і його старший брат Степан. Це були народновокальні наспіви, що їх додатково зібрав С. Мишанич до текстів пісень, які записала Настя Присяжнюк у селі Погребище у 1920-1970 роках. Мелодії (багато з яких вона призабула) були зафіксовані не тільки від неї, а й від інших виконавиць. Деякі з наспівів пісень у записах (і з голосу) Н. Присяжнюк ще раніше транскрибували В. Мілятицький, В. Тарасюк та В. Харків. Долучилися до нотацій і С. Істомін та Г. Виноградов. Результатом цієї співпраці стала опублікована в 1976 році збірка „Пісні Поділля” [23], де вперше вміщено 194 транскрипції М. Мишанича. Уже в ній вбачаємо переваги його техніки нотації традиційної музики над транскрипціями співавторів. Мелодії, котрі транскрибував М. Мишанич, легко вирізнити від тих, які робили інші нотувальники бодай би за тим, що його нотації подані в зручних тональностях із вказівкою початкового тону реального звучання у вигляді ромбоподібної нотної голівки на початку нотоносця.

Надзвичайно плідною стала співпраця М. Мишанича зі Львівською обласною організацією Українського товариства охорони пам’яток історії та культури. Під патронатом цієї установи за короткий термін у 1979 році з його нотаціями з’являються дві збірки народновокальних творів (щоправда – машинописно-рукописні) – „Пісні наддністрянського Поділля” (за матеріалами літньої експедиції 1978 року) [24] та „Народні пісні з Бойківщини” у записах Г. Дем’яна [19], а вже через рік, у 1980 році, ще одна – „Бойківщина” (за матеріалами наукової експедиції 1979 року в зону будівництва водосховища на річці Стрий) [1].

Окрім того, у 1981 році виходить друком збірка „3 гір Карпатських” [6], де вміщено 108 транскрипцій, які зробив М. Мишанич. Хоча, треба сказати, усі вони дублюються у різних його рукописних збірках, що були упорядковані як до цього видання, так і пізніше. Відрадно те, що в „Піснях наддністрянського Поділля”, „Народних піснях з Бойківщини”, „Бойківщині” та „3 гір Карпатських” М. Мишанич подає пояснення до використовуваних ним транскрипційних (нотних та діакритичних) знаків, щоправда, здебільшого випрацюваних його попередниками – Станіславом Людкевичем, Філаретом Колесою, Климентом Квіткою й іншими (у тому числі зарубіжними) етномузикологами. Ці пояснення – початок уніфікації нотних позначень, застосовуваних М. Мишаничем у подальших його нотаціях. Уже на той час його транскрипції за якістю виконання не поступалися нотним фіксаціям не тільки згаданих попередників, а й тогочасників – Володимира Гошовського, Софії Грици, Анатолія Іваницького, Леопольда Ященка та інших, – а в багатьох деталях і перевищували їх. Та все ж ці нотації й надалі залишалися інтеграційними, де різні типи ритму позначалися однаково.

Переломним моментом у виробленні засад наукової етномузичної транскрипції стала співпраця М. Мишанича із Б. Луканюком, який у 1980 році, після захисту дисертації („Народнопісенний тематизм у творчому стилі Миколи Леонтовича”) на здобуття наукового звання кандидата мистецтвознавства в тоді ще Ленінградському інституті театру, музики та кіно (зараз – Російський інститут історії мистецтв у Санкт-Петербурзі), повернувся до Львова. Із цього часу якраз і розпочалася інтенсивна робота над запровадженням „у транскрипційну практику диференціального (неоднакового при різних обставинах) тактування, згідно з яким кожному властивому народній музиці типу ритму присвоюється окрема система правил виставлення тактових рисок і розмірів обов’язково з відповідними відображеннями її в графіці нотного тексту”¹. Саме від початку цієї співпраці розпочався новий період львівської транскрипційної школи, започаткованої ще Порфириєм Бажанським, Станіславом Людкевичем, Філаретом Колесою й продовженої (здебільшого практично) Володимиром Гошовським [7].

Спілкування з Б. Луканюком як із фаховим музичним теоретиком, що бачить народномузичні явища системно, проникає в їхню суть

¹ Луканюк Богдан. Диференціальний принцип тактування / Богдан Луканюк // Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики : зб. наук. праць / [ред.-упоряд. Б. Луканюк]. – Київ, 1989. – С. 61.

якнайглибше, надало М. Мишаничу поштовх і неоціненну допомогу для осмислення й упорядкування набутого вже ним досвіду транскрипційної роботи. Під час співпраці з Б. Луканюком поступово викристалізується рішення не намагатись в одній особі бути і збирачем, і транскриптором, і систематиком, і теоретиком, а обрати собі один з цих напрямків, а саме – транскрипцію, і в цій дисципліні досягти рівня фахівця¹. Окрім того, з Б. Луканюком обговорюються й узгоджуються буквально всі інші питання завдань і вимог до сучасної музично-етнографічної транскрипції – від вибору ключа на початку нотного стану до форми заключної тактової риси й виставлення графічних позначок міжсторюфових пауз тощо.

Варто згадати ще й співпрацю з Юрієм Сливинським, причетним до становлення нової епохи львівської транскрипційної школи (на той час – старшим викладачем ЛДК ім. М. Лисенка), який, маючи величезний власний транскрипційний досвід, сумлінно переглядав і рецензував (усно, а то й письмово) більшість його робіт. В особистому спілкуванні з автором цієї статті М. Мишанич зазначив, що не раз користав із насправді фахових та слушних порад і зауважень Ю. Сливинського².

Переконавшись у недоцільності укладання згаданих вище машинописно-рукописних збірок у співпраці зі Львівською обласною організацією Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (оскільки вони як тоді, так і дотепер не вийшли друком) [18]³, М. Мишанич, продовжуючи опановувати нову систему нотацій, у 1983 році започатковує приватний музично-етнографічний архів. До цього архіву він запланував „заносити начисто переписані всі свої подальші нотації (т. зв. ‘розшифровки’) народних пісень та принагідні зауваження до них”, а також „попередні нотації, що не увійшли до рукописних збірок” [18]⁴, які згадані вище. Таким чином, порівняно за короткий термін – всього шість років (1983 – 1988) – було упорядковано три книги його музично-етнографічного архіву (МЕАМ) [18], що загалом налічують 1600 народномузичних творів. Уже починаючи з першої збірки цього корпусу, М. Мишанич послідовно впроваджує в нотаціях принцип диференціального тактування, щоправда приймаючи поки що не всі його по-

¹ Щоправда, в усіх інших дисциплінах М. Мишанич чимало робив і надалі.

² Треба сказати, що і Ю. Сливинський у своїх методичних рекомендаціях щодо нотації народної музики висловив щире вдячність М. Мишаничу, а також і Б. Луканюкові за „цінні фахові поради і безкорисну допомогу” [25].

³ Див. книгу 1, с. 1.

⁴ Див. там же.

стулати, як-от: виставлення у кінці вірша (рядка) подвійної тактової перетинки. Натомість застосовує її як фінальну риску після кожної строфи в наскрізних транскрипціях.

Окрім того, під час роботи над МЕАМом М. Мишанич і надалі інтенсивно працює над утіленням свого понад десятилітнього задуму. Результат цієї діяльності – „Народна вокальна творчість Львівщини” (систематизація та загальна редакція Б. Луканюка), що з’явилася у двох частинах і трьох книгах у машинописно-рукописному варіанті в 1985 – 1987 роках [13]¹. У нотаціях цієї збірки М. Мишанич уже повністю користується розробленим тоді диференціальним принципом тактування. Щоправда, на той час Б. Луканюк вирізняв тільки три типи ритму – акцентно-динамічний, часомірний і вільний². До того ж за рівнем докладності фіксації тонкощів народного виконавства нотації М. Мишанича уже відчутно перевершують як його попередників, так і сучасників³. Зрозуміло, що й у цьому корпусі він подає пояснення тих знаків транскрипції (узгоджених із Б. Луканюком), які використовує⁴.

Згодом, у 1991, 1992 та 1996 роках, виходить друком серія „Народні співи Галичини”, яку упорядкував М. Мишанич. Ця серія налічує три збірки (відповідно до років видання – „Гаївки”, „Весільні пісні” й „Щедрівки”) [2; 3; 26]. Незабаром, у 1998 році, з’являється у друкованому вигляді збірник пісень зі села Колодяжне [22], у якому лєвова частка транскрипцій належить М. Мишаничу. Та, на жаль, це – адаптовані (спрощені) нотації для широкого загалу шанувальників традиційної музики, які запозичені зі власних машинописно-рукописних збірок, що й дотепер залишаються малодоступними. Проте це був єдиноправильний

¹ Майже повністю зроблена й електронна версія рукопису вже у новій редакції Б. Луканюка. Та, як не прикро, ця неоціненна праця ще й досі чекає свого видавця.

² Мишанич Михайло. Народна вокальна творчість Львівщини: В 2 ч. і 2 кн. / Михайло Мишанич / [систематизація та заг. редакція Б. Луканюка]. – Львів, 1985, 1987. – Рукопис деп. у ЛНБ: Відділ мистецтв, од. збер. 33135/1-2 (муз.). – Ч. 1. – Кн. 1: Мелодії. – 1985. – 178 с. – Ч. 2: Мелодії і тексти. – 1987. – 189 с. – Ч. 1. – Кн. 1: Мелодії. – С. XXIX – XXXI.

³ У цій царині з транскриптором міг позмагатися хіба що Ю. Сливинський, нотації якого на той час були на тому ж шаблі, що й транскрипції М. Мишанича.

⁴ Новаторство та запозичення в системі транскрипційних знаків (у співавторстві з Б. Луканюком) заслуговують, мабуть, на окреме дослідження, що може претендувати на осібну статтю. Тому ці питання нарочито оминаються в цій студії. Допитливому ж дослідникові, що вивчатиме цю проблему, доведеться звернути увагу й на те, що деякі рідкісні явища народновокального виконавства пояснено тільки безпосередньо біля нотованої мелодії (у коментарях).

(вимушений) крок транскриптора заради того, щоби якомога більше наших співвітчизників (і не тільки) мали доступ до цих джерел.

Через чималий проміжок часу (а пов'язано це з тим, що на цьому відтинку М. Мишанич більше займався науково-педагогічною роботою) з'являються ще дві його рукописні збірки: „Народнописенні мелодії Моринців та Шевченкового” (2005) та „Народні співи Закарпаття” (2007). Остання складається із двох частин (папок). У цих збірниках він уже сповна застосовує диференціальний принцип тактування.

М. Мишанич має чималі здобутки і як теоретик у галузі нотації традиційної музики. Він, передовсім, долучився до випрацювання засад та правил диференціального тактування. У своїх рекомендаціях із музично-етнографічної транскрипції він узагальнив ці принципи задля однозначного формулювання та системного викладу їх на письмі [11]. Важливими у виробленні теоретичної думки про нотацію народномузичних творів є й інші праці М. Мишанича. Зокрема, студіюючи карпатську коломийку, він вказав на наявність у цих наспівах ритмічних модифікацій, які потребують їх чіткого відтворення на папері [10]. Задля об'єктивної нотації М. Мишанич скористався експериментом, який уможливив отримати виміри тривалостей звуків у сантиметрах і пристосувати ці параметри до нотного письма. Значущими є його зауваження щодо проблеми відтворення на письмі глісандування й мікроглісандування [16]. Особливої уваги заслуговує коментар до нотації єдиного відомого наспіву царинної пісні з Перемишльщини [17]. М. Мишанич розробив і програми курсів із музично-етнографічної документації – морфологічної та фонетичної транскрипції народновокальних творів – для читання лекцій студентам зі спеціалізації „Етномузикознавство” [14; 15].

Отже, Михайло Мишанич – чільний представник нової епохи львівської транскрипційної школи, що зародилася на початку 80-х років минулого століття. Його доробок за скромними підрахунками становить понад 4500 нотацій традиційних народномузичних творів. Та якщо врахувати те, що чимало транскрипцій налічують не одну строфу, а три – чотири (іноді й понад десять чи навіть двадцять), то ця цифра (за кількістю нотованих мелостроф) зросте, принаймні, ще на третину й сягатиме близько 6000. До цього числа можна б додати ще не одну сотню нотацій, які робили студенти під його орудою, де він часто сам випишував свої власні транскрипції, які (начисто переписані ними) зберігаються в Архіві ПНДЛІМЕ при ЛНМА ім. М.В. Лисенка. Усе це

служує свідченням того, що М. Мишанич на сьогодні – один із найрезультативніших транскрипторів. У цій царині, зрозуміло, може позмагатися передовсім Беля Барток. Проте кількість нотацій, які він здійснив, дещо суперечлива в різних дослідників і потребує додаткових студій (за середньостатистичними даними теж біля 6000). Та це, зрештою, не настільки вже й принципово, щоб цим спеціально займатися в цій розвідці. Достатньо того, що серед транскрипторів музичного фольклору М. Мишанича сміливо можна поставити в один ряд із таким титаном світової музичної культури як Б. Барток. Окрім того, М. Мишанич долучився до випрацювання теоретичних засад транскрибування народної музики та виховав цілу плеяду своїх послідовників, що й зараз успішно працюють на цій ниві.

-
-
1. Бойківщина : матеріали наукової експедиції 1979 року в зону будівництва водосховища на річці Стрий. – Т. 5 : Народні пісні : У 3-х ч. – Ч. 3 : Мелодії / [нотація М.В. Мишанича]. – Львів : Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Львівська обласна організація, 1980. – 152 с. – Машинопис, рукопис.
  2. Весільні пісні / [зібрав та упорядкував Михайло Мишанич]. – Львів, 1992. – 88 с. – (Народні співи Галичини).
  3. Гаївки / [зібрав та упорядкував Михайло Мишанич]. – Львів, 1991. – 96 с. – (Народні співи Галичини).
  4. Гошовский Владимир. Украинские песни Закарпатья / Владимир Гошовский / [под ред. Л.Н. Лебединского]. – Москва, 1968. – 479 с.
  5. Етномузыка. – Число 2 : збірка статей та матеріалів на честь ювілею Івана Франка / [упорядник. Б. Луканюк]. – Львів, 2007. – 236 с. + CD. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка ; вип. 14).
  6. З гір Карпатських : українські народні пісні-балади / [упорядкування, підготовка текстів, вступна стаття, примітки та словник С. Мишанича]. – Ужгород, 1981. – 464 с.
  7. Коваль Василь. Українські теоретично-практичні здобутки з музично-етнографічної транскрипції (нарис) / Василь Коваль // Етномузыка. – Число 6 : збірка статей та матеріалів до 100-ліття теорії музично-етнографічної транскрипції / [упорядник. В. Коваль]. – Львів, 2010. – С. 9-31. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка ; вип. 25).
  8. Мадяр-Новак Віра. Михайло Васильович Мишанич : до 70-річчя від дня народження музикознавця-фольклориста (транскриптора) і педагога (нар. 1941) / Віра Мадяр-Новак // Календар краєзнавчих пам'ятних дат

- на 2011 рік: рекомендаційний бібліографічний посібник. – Ужгород, 2010. – С. 364-366; = <http://www.biblioteka.uz.ua/zak/show.php?showFull=45>.
9. Мадяр-Новак Віра. Мишанич Михайло Васильович : [фольклорист-етномузикознавець, педагог] / Віра Мадяр-Новак // Енциклопедія Закарпаття: визначні особи ХХ ст. – Ужгород, 2007. – С. 218.
  10. Мишанич Михайло. Агогічні особливості карпатської коломийки в транскрипції / Михайло Мишанич // Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики : зб. наук. праць / [ред.-упор. Б. Луканюк]. – Київ, 1989. – С. 45-52.
  11. Мишанич Михайло. Архівне опрацювання народновокальних творів : методичні рекомендації з музично-етнографічної транскрипції / Михайло Мишанич. – Львів, 1995. – 20 с.
  12. Мишанич Михайло. Моя збирацька робота на Львівщині в 70-х роках / Михайло Мишанич // Друга конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель : польові дослідження / [упоряд. Б. Луканюк]. – Львів, 1991. – С. 7-14.
  13. Мишанич Михайло. Народна вокальна творчість Львівщини / Михайло Мишанич : в 2 ч. і 3 кн. / [систематизація та заг. редакція Б. Луканюка]. – Львів, 1985–1987. – Рукопис деп. у Львівській національній науковій бібліотеці України ім. Василя Стефаника : Відділ мистецтв, од. збер. 33135/1-2 (муз.). Ч. 1. – Кн. 1 : Мелодії. – 1985. – 178 с. Ч. 1. – Кн. 2 : Словесні тексти. – 1986. – 146 с. Ч. 2 : Мелодії і тексти. – 1987. – 189 с.
  14. Мишанич Михайло. Програма курсу „Музично-етнографічна документація : транскрипція народновокальних творів (морфологічна) (для студентів спеціалізації „Етномузикознавство”)/ Михайло Мишанич // Етномузика. – Число 3 : збірка статей та матеріалів на честь 60-річчя Богдана Луканюка / [упоряд. Ю. Рибак]. – Львів, 2007. – С. 143-149. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка ; вип. 15).
  15. Мишанич Михайло. Програма курсу „Музично-етнографічна документація : транскрипція народновокальних творів (фонетична) (для студентів спеціалізації „Етномузикознавство”)/ Михайло Мишанич / Етномузика. – Число 4 : збірка статей та матеріалів на честь 100-ї річниці збірника „Галицько-руських народних мелодій” Осипа Роздольського та Станіслава Людкевича / [упоряд. І. Довгалюк]. – Львів, 2008. – С. 124-130. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка ; вип. 21).
  16. Мишанич Михайло. Про транскрипцію глісандування в народновокальній музиці / Михайло Мишанич // Перша конференція дослідників народної музики західноукраїнських земель : програма і тези наукових повідомлень / [упоряд. Б. Луканюк]. – Львів, 1990. – С. 13-15.
  17. Мишанич Михайло. Царинна пісня з Перемишльщини : транскрипція та коментар / Михайло Мишанич // Дев'ята конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та су-

- міжних земель : матеріали / [редактори-упорядники проф. Б. Луканюк, доц. Ю. Рибак]. – Львів, 2010. – С. 104-106.
18. Музично-етнографічний архів Мишанича М.В. : в 3 кн. – Львів, 1983 ; 1984 ; 1988. – Рукопис деп. у Львівській національній науковій бібліотеці України ім. Василя Стефаника : Відділ мистецтв, од. збер. 33217/1-3 (муз.). Кн. 1. – Львів, 1983. С. 1-395. Кн. 2. – Львів, 1984. – С. 396-693. Кн. 3. – Львів, 1988. – С. 694-1195.
  19. Народні пісні з Бойківщини : у 2 ч. – Ч. 2 : мелодії / [зібрав Г.В. Дем'ян, розшифрував М.В. Мишанич]. – Львів : Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Львівська обласна організація, 1979. – 103 с. – Машинопис, рукопис.
  20. Народні співи Закарпаття у транскрипціях М. Мишанича. – Львів, 2007. Папка 1. – 275 с., папка 2. – 300 с. – Машинопис, рукопис.
  21. Ошуркевич Олексій, Мишанич Михайло. Народнопісенні мелодії Моринців та Шевченкового / Олексій Ошуркевич, Михайло Мишанич. – Львів, 2005. – 156 с. – Машинопис, рукопис.
  22. Пісні з Колодяжна / [запис, упорядкування і примітки Олексі Ошуркевича ; розшифровка мелодій М. Мишанича, М. Стефанишина, Л. Добрянської]. – Луцьк, 1998. – 152 с.
  23. Пісні Поділля : записи Насті Присяжнюк ус. Погребище 1920-1970 рр. / [упоряд. С.В. Мишанич]. – Київ, 1976. – 524 с.
  24. Пісні наддністрянського Поділля : рукописний збірник матеріалів літньої експедиції 1978 р. / [упоряд. М. Мишанич]. – Львів : Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Львівська обласна організація, 1979. – 245 с. – Машинопис, рукопис.
  25. Сливинський Юрій. Техніка нотації народних пісень : методичні рекомендації / Юрій Сливинський. – Львів, 1982. – 47 с.
  26. Щедрівки / [зібрав та упорядкував Михайло Мишанич]. – Львів, 1996. – 112 с. – (Народні співи Галичини).

Василь Коваль. Михаил Мишанич (Mykhailo Myshanych) – транскриптор.

Михаил Васильевич Мишанич (Mykhailo Vasylyovych Myshanych) – видный представитель новой эпохи львовской транскрипционной школы, зародившейся в начале 80-х лет прошлого столетия. Его задел за скромными подсчетами представляет свыше 6000 нотированных мелостроф. Это служит свидетельством того, что М. Мишанич на сегодня – один из самых результативных транскрипторов.

Ключевые слова: Михаил Мишанич, музыкально-этнографическая транскрипция, музыкальный фольклор.

Vasyl' Koval'. Mykhailo Myshanych as transcriber.

Mykhailo Myshanych is one of the leading representatives of a new era of the Lviv transcriptional school that emerged in the early 1980s. Conservative estimates of his work output indicate that his achievement encompasses more than 6000 melodic verses. This alone serves to highlight the fact that M. Myshanych is one of the most prolific transcribers of traditional music.

Key words: Mykhailo Myshanych, musical and ethnographic transcription, folk music.